

Valorem Energies Finland Oy
PL 18, 00270 Helsinki

Lapinsalon tuulivoimahanke, Kiuruvesi

Perusteltu päätelmä

Perusteltu päätelmä on yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemä perusteltu johtopäätös, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen, sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta. Perusteltu päätelmä perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, jäljempänä YVA-laki) 23 §:ään.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteysviranomaisena on 31.12.2025 saakka toiminut Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja 1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto.

1 Hanketiedot

1.1 Hankkeen perustiedot

Hankkeesta vastaava on Valorem Energies Finland Oy. Hankkeesta vastaavan konsulttina ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä on toiminut Ramboll Finland Oy.

1.2 Hankkeen ja sen vaihtoehtojen kuvaus

Lapinsalon tuulivoimahankealue sijoittuu noin 15 kilometriä Kiuruveden keskustasta pohjoiseen ja on laajuudeltaan noin 8690 hehtaaria. Hankealue rajautuu pohjoisreunaltaan Pyhännän kunnan rajaan ja koillisreunaltaan Vieremän kunnan rajaan. Hankealueen itäpuolella sijaitsee Lapinsalon kylä ja länsipuolella Näläntöjärvi.

YVA-selostuksessa hankkeen vaikutuksia on arvioitu seuraaville hankevaihtoehtoilta (VE):

Tuulivoimalat

- VE0: Hanketta ei toteuteta.
- VE1: Hankealueelle rakennetaan enintään 44 uutta tuulivoimalaa. Tuulivoimaloiden yksikköteho on 7–10 MW ja kokonaiskorkeus 300 metriä.
- VE2: Hankealueelle rakennetaan enintään 38 uutta tuulivoimalaa. Tuulivoimaloiden yksikköteho on 7–10 MW ja kokonaiskorkeus 300 metriä.

Sähkönsiirto

Lapinsalon hankkeen sähkönsiirtoa suunnitellaan yhdessä Konnunsuon ja Pilpankankaan tuulivoimahankeiden kanssa. Hankkeen sähkönsiirto on tarkoitus

toteuttaa liittymällä alueelle rakennettavalla Murtoperä-Vuolijoki 400 kV:n voimajohtolla valtakunnan verkkoon. Sähkönsiirrolle on vireillä erillinen YVA-menettely (Murtoperä-Vuolijoki 400 kV voimajohtohanke). Lapinsalon hankealueen poikki kulkee Vuolijoki-Pyhäjärvi voimalinja. Fingrid Oyj on suunnitellut toteuttavansa Elenian 110 kV voimajohtodon rinnalle uuden 400+110 kV voimajohtodon, johon hankkeiden liittyminen on tarkoitus toteuttaa. Hankkeet liittyisivät valtakunnan verkkoon uudella sähköasemalla, joka sijoittuisi noin 6–12 km hankealueesta koilliseen Ruuvalanperän suunnalle. Hankealueelle, Rikkasuon turvetuotantoalueen tuntumaan, tullaan sijoittamaan oma sähköasema, johon voimalat kytketään maakaapelein.

Tarkempi kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehdoista on esitetty arviointiselostuksessa.

2 Ympäristövaikutusten arviointimenettely

2.1 Arviointiselostuksen vireilletulo

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (jäljempänä arviointimenettely) on tullut vireille, kun hankkeesta vastaava Valorem Energies Finland Oy on toimittanut ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma) yhteysviranomaiselle 25.5.2023. Arviointiohjelma oli nähtävillä 1.6.2023 - 3.7.2023 ja yhteysviranomaisen antoi siitä lausuntonsa 2.8.2023.

Arviointiohjelmavaiheessa yhteysviranomaisena toimi Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä ELY-keskus).

Hankkeesta vastaava on toimittanut 15.9.2025 yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (jäljempänä arviointiselostus) perustellun päätelmän antamista varten.

Hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä YVA-lain liitteen 1 kohdan 7e perusteella.

2.2 Arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomaisen tiedotti arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä pidosta sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 18.9.2025 - 17.11.2025. Kuulutus julkaistiin ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset/pohjois-savo. Tieto kuulutuksesta lähetettiin Kiuruveden kaupungille julkaistavaksi kuntalain (410/2015) 108 §:n mukaisesti. Lisäksi arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä pidosta sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen tiedotettiin lisälmen Sanomat ja Kaleva lehdissä 18.9.2025 sekä Kiuruvesi-lehdessä 24.9.2025 julkaistuilla lehti-ilmoituksilla.

Arviointiselostukseen on voinut tutustua kuulemisaikana:

- Ympäristöhallinnon verkkopalvelussa osoitteessa www.ymparisto.fi/kiuruvesilapinsalotuulivoimaYVA .
- Kiuruveden kaupungintalo (Harjukatu 2, Kiuruvesi)
- Vieremän kunnanvirasto (Myllyjärventie 1, Vieremä)

- Pyhännän kunnantalo (Manuntie 2, Pyhäntä)
- Pyhjärven kaupungintalo (Ollintie 26, Pyhäjärvi)
- Pohjois-Savon ELY-keskus (Kallanranta 11, Kuopio).

Arviointiselostuksen esittelytilaisuus järjestettiin 22.10.2025 klo 17.00–20.00 Kiuruveden kulttuuritalolla (Lähteentie 10, Kiuruvesi). Tilaisuuteen oli mahdollista osallistua myös etäyhteydellä. Yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan edustajien lisäksi esittelytilaisuudessa oli läsnä 26 henkilöä ja mukana etäyhteydellä noin 19 kuulijaa.

3 Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomaisen pyysi lausunnot arviointiselostuksesta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee.

Arviointiselostuksesta toimitettiin yhteysviranomaiselle 21 lausuntoa ja 28 mielipidettä.

Lausunnon antoivat seuraavat viranomaiset: Ilmatieteen laitos, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Kiuruveden kaupunki, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, Luonnonvarakeskus, Metsähallituksen Luontopalvelut, Oulun museo- ja tiedekeskus (rakennettu kulttuuriympäristö), Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos, Pohjois-Savon ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen, Pohjois-Savon pelastuslaitos, Puolustusvoimat, Pyhjärven kaupunki, Suomen Erillisverkot Oy, Traficom, Vieremän kunta sekä Ylä-Savon ympäristölautakunta. Fingrid Oyj, Museovirasto, Oulun museo- ja tiedekeskus (arkeologinen kulttuuriperintö) sekä Säteilyturvakeskus ovat ilmoittaneet, ettei heillä ole lausuttavaa.

Mielipiteen antoivat seuraavat tahot: Kiuruveden Riistanhoitoyhdistys ry, Lapinsalon hirvimiehet ry, Lapinsalon maa- ja kotitalousseura ry, Lapinsalon vesiosuuskunta, Pelastetaan Kiuruveden luonto ry, Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry yhdessä Lintuyhdistys Kuikka ry ja Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry kanssa, Pyhjärven liittooperan kylätoimikunta, Savon Voima Verkko Oy, Telia Finland Oyj sekä Vieremän Riistanhoitoyhdistys ry. Lisäksi mielipiteen antoi 18 yksityishenkilöä.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta

www.ymparisto.fi/kiuruvesilapinsalotuulivoimaYVA. Verkkopalvelussa julkaistuista lausunnoista on poistettu henkilötiedoiksi katsotut sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n mukaiset tiedot.

3.1 Tiivistelmät lausunnoista

Ilmatieteen laitos tuo lausunnossaan esille huolensa voimala-alueiden mahdollisista häiriökaiuista säätutkamittauksiin, jotka vaikuttaisivat, erityisesti yhdessä muiden läheisten hankkeiden kanssa, turvallisuussääpalveluihin alueella.

Itä-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että yleisesti ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia (terveydelliset ja sosiaaliset vaikutukset) on arvioitu vaihtelevasti ja niiden merkitys osana laajempaa kokonaisuutta on jäänyt vajaaksi ja osin puutteelliseksi.

Yhteisvaikutusten osalta tulisi tarkastella sosiaalisia vaikutuksia ja sosiaalista hyväksyttävyyttä aiempaa laajemmin.

Kalatalousviranomainen, Pohjois-Savon ELY-keskus tuo esille, että Rikkajoen alueen maaperä on eroosioherkkää, jonka seurauksena Rikkajokeen saostuu joessa luontaisesti lisääntyvän taimenen suojapaikkoja tukkivaa hiekkaa. Kalataloudellisten vaikutusten vähentämiseksi rakentamisen yhteydessä tulisi huomioida eroosion haitallisia vaikutuksia vähentävä menetelmä (esim. pintavalutuskenttä, kosteikko). Myös Rikkajoen auringonsuojaa muodostavan puuston poistosta tulee pidättäytyä.

Kiuruveden kaupunki lausuu, että laadittuja selvityksiä voidaan pitää kokonaisuutena kattavana ja vaikutuksia, myös yhteisvaikutuksia, on tuotu selkeästi esiin. Pidetään tärkeänä tunnistettujen kielteisten vaikutusten poistamista ja lieventämistä jatkosuunnittelussa. Pyydetään huomioimaan erityisesti pohja- ja pintavesiin, meluun ja väkikkeeseen sekä elinoloihin ja viihtyvyyteen.

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo muistuttaa, että ko. hankkeessa tehdyn arkeologisen inventoinnin jälkeen on tullut esille Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineiston perusteella seitsemän uutta mahdollista muinaisjäännöskohdetta, joiden osalta vaikutukset tulee arvioida kaavoitusprosessissa vielä tarkemmin. Kokonaisuudessaan kulttuuriperintö on huomioitu kattavasti.

Luonnonvarakeskus toteaa, että Lapinsalon hanke yhdessä lähihankkeiden kanssa peittää Kiuruveden susireviiristä ison alan. Alueella on hyvä kanalintukanta ja Luke näkee puutteena, ettei soittimia ole huomioitu voimaloiden sijoittelussa. Metsäpeuran näkökulmasta Lapinsalon hanke ei yksittäisenä hankkeena ole välttämättä kovin ongelmallinen, mutta yhdessä Konnunsuon hankkeen kanssa ne muodostavat metsäpeuralle ongelmallisen yhtenäisen rakennetun alueen. Yhteisvaikutuksissa kaikki mahdolliset riskit korostuvat: väistämättömyyksiä tai korvaavia elinympäristöjä ei välttämättä ole. Lievennystoimia on esitetty niukasti, kaikkia esitettyjä Luke puoltaa.

Metsähallituksen Luontopalvelut korostaa, että tuulivoimalat niihin liittyvine rakenteineen tulee sijoittaa niin etäälle luonnonsuojelualueiksi tarkoitetuista valtionmaista, ettei niiden suojellisia arvoja vaaranneta. Metsäpeura-arviointia pidetään pääosin asianmukaisesti laadittuna. Huomautetaan yhteisvaikutuksista läheisten hankkeiden kanssa: vaikutuksia tulee tarkastella kokonaisuutena.

Oulun museo- ja tiedekeskus (rakennettu kulttuuriympäristö) pitää maisemavaikutusten arvioinnissa otettujen havainnekuvien toteutusta oikeasuuntaisena, mutta peräänkuuluttaa havainnekuvien suurempaa määrää sekä kuvia lehdettömältä ajalta. Pohjois-Pohjanmaan osalta maakunnallisesti merkittävien rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden listaa ei ole arviointiohjelmalausunnossa esitetyistä huomioista huolimatta täydennetty ja arviointia pidetään puutteellisenä. Maisemallisten yhteisvaikutusten osalta selvityksiä pidetään riittävinä.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa, että melumallinnus ei täysin vastaa ympäristöministeriön ohjetta (2/2014) ja mallinnuksessa tulee käyttää suunnitellun tai sitä ääniteknisesti vastaavan tai melupäästöltään suuremman voimalan lähtötietoja. Maisema- ja kulttuuriympäristöön kohdistuvaa vaikutustenarviointia pidetään pääosin riittävänä, joskin esille tuodaan joitakin puutteita (mm. Viitamäen ja Ahokylän

maakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin kohdistuvien yhteisvaikutusten arviointi puuttuu). Kritisoidaan metsäpeuraan liittyvien selvitysten oikeellisuutta. Todetaan, että metsäpeuran osalta YVA-aineistosta saa vain karkean käsityksen hankealueen merkityksestä metsäpeuralle ja arviointiin sisältyy huomattavia epävarmuuksia. Linnuston osalta ei ole riittävästi huomioitu maakuntarajan ylittäviä vaikutuksia. Liikenteeseen kohdistuvia vaikutuksia on tarkasteltu pääosin riittävällä tavalla.

Pohjois-Pohjanmaan liitto arvioi, että suurimmat vaikutukset kohdistuvat yhteisvaikutuksiin lähialueelle suunnitteilla olevien tuulivoimapuistojen kanssa. Yhteisvaikutuksia arvioidaan muodostuvan erityisesti ekologiseen verkostoon, maakotkaan, metsäpeuraan, suteen, arvokkaisiin maisema-alueisiin ja ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos toteaa, että sillä ei ole lisättävää sen arviointiohjelmasta annettuun lausuntoon.

Pohjois-Savon pelastuslaitos mukaan vaikutuksia turvallisuuteen oli kohtalaisen hyvin arvioitu. Rakentamisaikaiset riskit todennäköisimpiä, mutta niitä ei oltu arvioitu kuin liikenneturvallisuuden osalta. Myös maastopalojen riski tulisi tunnistaa.

Puolustusvoimat tuo esille, että hanke on huomionut arviointiselostuksessa hankkeen vaikutukset Puolustusvoimien toimintaan, kuten sensorijärjestelmät. Puolustusvoimat ei näe estettä hankkeelle.

Pyhäjärven kaupunki mainitsee, että selostuksen liitteenä olisi hyvä olla havainnoiva kokonaiskuva maisemaan ja ympäristöön kohdistuvista yhteisvaikutuksista, jossa on huomioitu kaikki suunnitteilla olevat energiahankkeet, mukaan lukien tuulivoimalat, aurinkovoimalat sekä sähköinfrastruktuuri.

Suomen Erillisverkot Oy ilmoittaa, että hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verkko-operaattoripalvelut liiketoimintaan.

Traficom toteaa, että suunnittelussa on syytä huomioida ilmailulain lentoestepykälän 158 § 1.9.2025 voimaan astunut muutos. Lentoesteen pystyttäjän tulee selvittää, tarvitseeko kohde lentoesteluvan sekä liittää lentoestelupahakemukseen itse hakemansa esiselvitykset ennen hakemuksen jättämistä Traficomille.

Vieremän kunta arvioi, että YVA-selostus on laadittu kattavasti eikä Vieremän kunnalla ole huomautettavaa siihen.

Ylä-Savon ympäristölautakunta muistuttaa, että hankealueella esiintyy mustaliusketta, joten kaivuutöiden yhteydessä voi pohja- ja pintavesiin kulkeutua happamia valumavesiä. Esitetään, että rakentamisluvissa vaadittaisiin voimaloiden melutasojen tarkistusmittauksia. Korostetaan alueen useiden tuulivoimahankkeiden yhteisiä maisemavaikutuksia, erityisesti niillä alueilla, jotka jäävät hankealueiden väliin.

3.2 Tiivistelmät mielipiteistä

Kiuruveden Riistanhoitoyhdistys ry muistuttaa, että Lapinsalon alue on lajistoltaan rikas, monille riistalajeille tärkeä osa elinpiiriä ja kulkuyhteyksiä laajemmassa Pohjois-Savon ja Kainuun rajaseudun kokonaisuudessa. Riistan hyvinvointi ja luonnon monimuotoisuus toivotaan asetettavan aidosti etusijalle.

Lapinsalon Hirvimiehet ry mukaan hanke pirstaloi seudun yhtenäiset metsäalueet ja hankkeen vaatimat massiiviset infrastruktuurit tiestöineen ja nostoalueineen vaikuttavat riistan ja muun eläimistön käyttäytymiseen sekä rajoittavat alueen metsästys- ja virkistyskäyttöä. Ollaan huolissaan hankkeen vaikutuksista metsäkanalintuihin, päiväpetolintuihin sekä suur- ja pienpetoihin.

Lapinsalon Maa- ja Kotitalousseura ry mielestä arviointiselostus on laadittu erittäin heikkolaatuisesti ja monien osa-alueiden vaikutusten arviointeihin on käytetty liian vähän aikaa ja henkilöstöä. Ollaan huolissaan melusta, maisemavaikutuksista ja rakennusvaiheen liikenteestä. Sosiaalinen hyväksyttävyyys puuttuu ja ympäristöterveyteen liittyvät vaikutukset on arvioitu kapea-alaisesti.

Lapinsalonseudun vesiosuuskunta toteaa, että hankkeen infrastruktuurin rakentaminen muodostaa suuren riskin Lapinsalonseudun vesihuollon piirissä oleville hankealueen välittömässä läheisyydessä sijaitsevan vedenottamon myötä. Vaikutustenarviointi nähdään puutteellisenä. Mielipiteessä muistutetaan myös alueella esiintyvistä mustaliuskeista, joka lisää riskiä entisestään.

Pelastetaan Kiuruveden Luonto ry tuo esille, että melumallinnus on merkittävästi ja monilta osin virheellinen ja/tai puutteellinen. Kritisoidaan useimpien arviointia varten tehtyjen selvitysten toteutusta ja/tai selvitysten tekijöiden pätevyyttä. Todetaan, että arviointiselostus on laadittu heikosti verrattuna moniin muihin suomalaisiin tuulivoimahankkeisiin. Vaikutusten arvioinnin kokonaistuloksesta todetaan yhteenvetona, että kumpaakaan vaihtoehtoa (VE1 tai VE2) ei voida toteuttaa millään kestäväällä perusteella.

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry, Lintuyhdistys Kuikka ry ja Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry muistuttavat, että hanke sijoittuu Pohjois-Savon LUMO-ohjelmassa tunnistetulle Saarisuon-Hällämönharjun monimuotoisuuskeskittymälle. Arviointiselostuksessa arvioituja, useisiin lajiryhmiin ja arvokkaisiin luontokohteisiin kohdistuvia suuria tai kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia pidetään alakanttiin arvioituina. Tuodaan esille lieventämishierarkia tuulivoimaloiden sijainninohjauksessa sekä ekologinen kompensatio luontohaittojen korvaamiseksi.

Pyhäjärven liittoperän kylätoimikunta on huolissaan yhteisvaikutuksista ja niitä tulisi vakavasti selvittää edelleen. Suositellaan säilyttämään koskematonta erämaaluontoa sekä vähentämään voimaloiden määrää.

Savon Voima Verkko Oy nostaa esille, että hankealueella sijaitsee Savon Voiman jakeluverkkoa, mikä tulee ottaa huomioon hankkeen edetessä. Suurjännitteistä jakeluverkkoa ei ole.

Telia Finland Oyj mukaan sillä ei ole huomautettavaa kaavoituksesta, hankkeesta tai voimaloiden sijoituksesta, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle tai sen poikki ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä. Muistutetaan vaarajänniteselvityksen tekemisestä.

Vieremän riistanhoitoyhdistys ry toteaa, että luonto- ja lajiselvityksissä on kauttaaltaan puutteita annettuihin ohjeistuksiin nähden. Tuulivoimarakentaminen pirstoo metsäluontoa ja vaikutukset riistataloudelle nähdään erittäin merkittävinä kielteisinä.

Mielipide 1 mielestä hanketta ei tule jatkaa. Luonnon monimuotoisuus sekä pohjavedet ja lähteet vaarantuvat.

Mielipide 2 kommentoi, että voimala on suunniteltu liian lähelle kiinteistön rajaa. Kritisoidaan kaavoituskäytäntöä yleisesti.

Mielipide 3 nostaa esille Lapinsalon ainutlaatuisen maaseutumaiseman, joka on tuulivoimateollisuuden johdosta vaarassa tuhoutua. Vaaditaan vähintään viiden kilometrin välimatkaa Heinäperän patakukkula-alueeseen. Ollaan huolissaan mahdollisista häiriöistä radiotoimintaan.

Mielipide 4 on huolissaan räjäytystöistä aiheutuvista räjähdeseineiden jäämistä ja lapojen pinnoitemateriaalien sisältämistä PFAS-yhdisteistä. Tuodaan esille huoli maisemavaikutuksista, valosaasteesta ja luontovaikutuksista. Vaaditaan ympäristöluvitusta voimaloille.

Mielipide 5 kritisoi lajikohtaisesti luontoselvitysten toteutustapoja, riittävyyttä ja oikea-aikaisuutta. Arviointiselostuksen laatu arvioidaan huonoksi. Tuodaan esille myös vaikutukset metsätalouden harjoittamiseen, alueen tiestöön ja juomaveteen.

Mielipide 6 painottaa, että ainoa oikea ratkaisu Lapinsalon tuulivoimahankkeen kohdalla on VE0. Tuodaan esille sosiaalisen hyväksyttävyyden puuttuminen ja puolustetaan luonnon eläimien oikeuksia.

Mielipide 7 tuo ilmi, että hankkeessa suunniteltujen 300 metriä korkeiden voimaloiden melu- ja välkehaitoista ei ole olemassa todellisuuspohjaista tietoa. Nostetaan esille sosiaalinen hyväksyttävyys ja kuntalaisten yhdenmukainen huomioiminen.

Mielipide 8 huomauttaa, että maisema- ja näköalahaitat lentoestevaloineen ja lapojen välkkeineen ovat alueen asukkaille kohtuuttomia. Tuodaan esille myös tuulivoimaloiden äänihaitat, vaikutukset eläimistöön sekä paikallisen hyväksyttävyyden puuttuminen.

Mielipide 9 mukaan melumallinnus sekä maisemavaikutusten arviointi ovat puutteellisia. Sosiaalista hyväksyttävyyttä kerrotaan vähäteltävän arviointiselostuksessa ja kyselytutkimusta pidettiin puutteellisenä. Myös luontovaikutusten selvityksiä pidettiin liian vähäisinä.

Mielipide 10 nostaa esiin maisema- ja äänihaitat. Voimaloiden pitkäaikaisvaikutuksia ei tunneta tai ei tunnusteta. Ollaan huolissaan myös hyönteistuhosta ja vaikutuksista metsäkanalintuihin.

Mielipide 11 kommentoi yksityiskohtaisesti luontoselvityksiin liittyviä huomattaviksi arvioituja puutteita. Useimpia luontoselvityksiä esitetään täydennettäväksi tai tehtäväksi

kokonaan uudelleen. Arkeologinen inventointi esitetään olevan maastaselvityksistä parhaiten toteutettu. Tuodaan esille myös sosiaalisen hyväksyttävyyden puute, meluvaikutukset sekä vaikutukset metsätalouden harjoittamiseen ja vedenottamona käytettävän lähteen laatuun.

Mielipide 12 kritisoi yhteisvaikutusten arviointia puutteellisena. Peräänkuulutetaan laajempaa sosiaalisen kestävyys- ja hyväksyttävyyden arviointia ja ihmisoikeusnäkökulmaa. Tuodaan esille myös melu, linnusto ja muu eläimistö sekä maisemavaikutukset. Vaaditaan hankkeen keskeyttämistä.

Mielipide 13 painottaa, että arviointiselostus ei riittävästi huomioi tuulivoimaan liittyvän lainsäädännön puutteita, valvonnan ongelmia, purkuvakuuksien keskeneräisyyttä eikä ylikaavoituksen ja varmuudenvaralle kaavoittamisen vaikutuksia maanomistajille, asukkaille ja kyläyhteisöille.

Mielipide 14 pyytää ELY-keskusta käyttämään toimivaltaa ja hylkäämään kaikki tuulivoimahankkeet Pohjois-Savon alueella. Ollaan huolissaan tuulivoimahankkeiden koko Suomen kokonaisuudesta. Kritisoidaan ympäristövaikutusten arvioinnissa käytettyjä selvitysmenetelmiä.

Mielipide 15 mainitsee, että arviointiselostuksen kartta-aineistoista, kuvasta 49, puuttuu yksi aikoinaan vedenottoa paikkana toiminut lähde.

Mielipide 16 kommentoi, että ei myllyjä Lapinsaloon.

Mielipide 17 toteaa, että ainoa oikea vaihtoehto on VE0. Hanke uhkaa metsäpeuran asuinalueita ja vie paikallisilta ihmisiltä kotirauhan melun ja valojen muodossa.

Mielipide 18 mielestä arviointiselostuksessa vähätellään hankkeen negatiivisia vaikutuksia. Mielipiteessä korostetaan puhdasta ja koskemattomaa luontoa sekä monipuolisia lajihavaintoja Lapinsalon alueella. Maisemavaikutukset sekä riskit pohjavesiin ja signaalilähetysiin nähdään suurina kielteisinä.

4 Yhteysviranomaisen arvio arviointiselostuksen riittävästä ja laadusta sekä laatijoiden pätevyydestä

Yhteysviranomainen on tarkistanut arviointiselostuksen riittävyys- ja laadun, ja toteaa tältä osin seuraavaa.

Yhteysviranomaisen arvion mukaan Lapinsalon tuulivoimahankkeen arviointiselostus täyttää YVA-lain 19 §:n ja valtioneuvoston ympäristövaikutusten arviointimenettelystä antaman asetuksen (YVA-asetus 277/2017) 4 §:n sisältövaatimukset. Arviointiselostuksessa on esitetty sen laadintaan osallistuneiden koulutus ja kokemus. Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeesta vastaavalla on ollut käytettävissään YVA-lain 33 §:n mukaisesti riittävä asiantuntemus arviointiselostuksen laadintaan.

Arviointiselostus on pääosin laadittu arviointiohjelman ja olennaisilta osiltaan yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta eikä se sisällä sellaisia puutteita,

jotka estäisivät yhteysviranomaista laatimasta perusteltua päätelmää hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Hankkeen kuvaus, teemakohtaiset vaikutukset, vaihtoehtojen merkittävyyden arviointi ja vaikutusten seurantarve on esitetty ja arvioitu riittävällä tavalla.

Hankkeen sähkönsiirron osalta ei tässä YVA-menettelyssä ole esitetty reittivaihtoehtotarkastelua, sillä sähkönsiirtoa tarkastellaan erillisessä voimajohtoon YVA-menettelyssä (Murtoperä-Vuolijoki 400 kilovoltin voimajohtohanke, Myrsky Energia Oy) yhdessä Pilpankankaan ja Konnunsuon tuulivoimahankkeiden kanssa. Arviointiohjelmasta sisäisen sähkönsiirron kuvaus puuttui vielä kokonaan. Hankkeen sisäinen sähkönsiirto ja liittyminen Murtoperä-Vuolijoen voimajohtoon on nyt kuvattu tässä Lapinsalon YVA-menettelyssä. Yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeen tekninen kuvaus ja vaihtoehdot on esitetty selkeästi ja riittävällä tarkkuudella. Yhteysviranomaisen pitää erityisen hyvänä, että hankekehityksessä huomioidaan yhteisvaikutusten näkökulma ja sähkönsiirtoa suunnitellaan yhteisesti Pilpankankaan ja Konnunsuon hankkeiden kanssa.

Arviointiselostusvaiheessa laadittujen arviointien pohjalta yhteysviranomaisen on ollut mahdollista muodostaa riittävä kokonaiskäsitys hankkeesta ja nyt tarkasteltujen hankevaihtoehtojen ympäristövaikutuksista, sekä tunnistaa hankkeen merkittävät vaikutukset. Kuulemisen sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun yhteydessä on kuitenkin noussut esille joitakin epävarmuustekijöitä ja tietopuutteita.

Yhteysviranomaisen katsoo, että arviointiselostus on yleisesti ottaen melko hankalasti luettava. Asioita on esitetty paikoin epätarkasti ja epäselvästi; esimerkiksi koostaviin taulukoihin nostettuihin merkittävyysarviointeihin on tehty voimakkaita yleistyksiä. Kulloinkin kyseessä olevaa asiaa ja sen mahdollisia eri merkittävyysarvioita on arviointiselostuksen laajassa tekstiosuudessa kyllä avattu, mutta koostetaulukoihin on joissain tapauksissa nostettu merkittävyysarvioltaan vain vähäisin vaihtoehto. Tämä voi johtaa lukijaa harhaan ja hankaloittaa kokonaiskuvan hahmottamista.

Yhteysviranomaisen kiinnittää myös huomiota, että taustoittavaa, paikoin epärelevanttiäkin tekstiä, on arviointiselostuksessa paljon ja varsinkin ympäristöasioihin perehtymättömän on näin ollen voinut olla hankala löytää arviointiselostuksesta oleellisten kohdat ja merkittävimmiksi arvioidut ympäristövaikutukset. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että YVA-menettelyn yhtenä tavoitteena on lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia (YVA-laki 1 §) ja selkeä sekä tiivis esitystyylillä edesauttaa sitä parhaiten.

Yhteysviranomaisen toteaa, että erityisesti luontoselvitysten kohdalla selvitykset ja/tai saadut tulokset jäävät paikoin yleispiirteisiksi. Luontoselvityksissä ei myös ole täysin noudatettu arviointiohjelmassa esitettyä suunnitelmaa tehtävistä selvityksistä. Edellä mainittujen myötä Lapinsalon hankealueen kokonaiskuvan hahmottaminen hankaloituu ja paikoin jää epävarmuutta todellisista mahdollisista ympäristövaikutuksista. Näitä mahdollisia epävarmuuksia ei myöskään ole täysin huomioitu vaikutustenarvioinneissa. Yhteysviranomaisen näkemys poikkeaa osittain Lapinsalon tuulivoimahankkeen YVA-arvioinneissa käytettyjen vaikutuskohteen herkkyyden ja muutoksen suuruuden kriteerien tulkinnoista.

Yhteysviranomainen nostaa huomiona esille, että Lapinsalon arviointiselostuksen nähtävillä olon päätyttyä, Kiuruveden kaupunginvaltuusto päätti (Kiuruveden kaupungin valtuusto 8.12.2025, § 81 Kiuruveden kaupunkistrategia) kaupunkistrategiassaan nostaa tuulivoimarakentamisessa huomioitavan vähimmäisetäisyyden tuulivoimaloiden ja lähimpien vakituisten asutuksien välillä kahteen kilometriin. Lapinsalon YVA-menettelyn aikana on ollut käytössä aiempi, puolentoista kilometrin etäisyys. Arviointiselostuksen mukaan puolentoista-kahden kilometrin etäisyydelle jää suunnitelluista voimaloista VE1:ssä 20 vakituista asuinrakennusta ja 10 lomarakennusta sekä VE2:ssä 13 vakituista asuinrakennusta ja 6 lomarakennusta.

5 Yhteysviranomaisen johtopäätös hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista

Arviointiselostuksen, kuulemispalautteen ja oman lisätarkastelunsa perusteella yhteysviranomainen esittää perusteltuna päätelmänään Kiuruveden Lapinsalon tuulivoimahankkeen merkittävistä vaikutuksista seuraavaa.

Arviointiselostuksessa hankkeelle on esitetty kaksi vaihtoehtoa sekä nollavaihtoehto, jossa hanketta ei toteuteta. VE1:n voimalapaikat ovat muuttuneet ja voimaloiden määrä (48 kpl → 44 kpl) on pudonnut arviointiohjelmavaiheeseen nähden sekä esimerkiksi yksi voimala on siirretty petolintuhavainnon vuoksi. Tuulivoimaloiden teho (7–10 megawattia) ja korkeus (enintään 300 metriä) ovat pysyneet samoina. VE2 (38 voimalaa) on muodostettu arviointiohjelmavaiheen jälkeen niin, että voimalapaikat sijoittuvat tarkemmin Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 tuulivoimaloiden alueelle. Yhteysviranomainen katsoo, että vaihtoehtoja hankkeen toteuttamiselle on perusteltu hyvin ja arviointiselostusvaiheen voimalavalinnoissa on otettu huomioon myös ympäristövaikutuksia.

Arviointiselostuksen vaikutusarviointien perusteella merkittävimiksi (kohtalainen, suuri, erittäin suuri kielteinen) vaikutuksiksi on esitetty luontovaikutukset, maisemavaikutukset lähivaikutusalueella, meluvaikutukset, vaikutukset elinoloihin ja viihtyvyyteen sekä vaikutukset liikenteeseen. Arviointiselostuksessa merkittäväksi myönteiseksi arvioitu vaikutus on vaikutukset alueella harjoitettaviin elinkeinoin.

Yhteysviranomainen on yhtä mieltä siitä, että edellä luetellut teemat ovat tämän hankkeen merkittäviksi arvioituja ympäristövaikutuksia. Yhteysviranomaisen näkemys merkittävyyden suuruudesta kuitenkin poikkeaa joissain tapauksissa arviointiselostuksessa esitetyistä ja yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan muun muassa hankkeen vaikutukset maakotkaan, lepakkoon, merikotkaan ja metsäkanalintuihin ovat arviointiselostuksessa esitettyä merkittävämmät. Joissain tapauksissa (vaikutukset liito-oravaan, sääkseen) arviointiin jää myös epävarmuutta, eikä arvioitua merkittävämpiä vaikutuksia voida poissulkea.

Yhteysviranomainen nostaa esille myös joitakin merkittäviksi arvioimiaan ympäristövaikutuksia, jotka oli arviointiselostuksessa joko tunnistettu/arvioitu puutteellisesti (vaikutukset pintavesiin ja vaikutukset maakotkaan) tai vaikutuksia ei oltu arvioitu lainkaan (vaikutukset kalastoon). Myös yhteisvaikutukset ovat

yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan Lapinsalon hankkeessa huomioitavia vaikutuksia, joskin yhteisvaikutuksiin liittyy epävarmuutta, koska läheisistä hankkeista suurin osa on vielä suunnitteluvaiheessa.

5.1 Vaikutukset luontoon

5.1.1 Yleisesti

Yhteysviranomaisen korostaa, että luontovaikutukset ovat laaja ja monimuotoinen kokonaisuus. Erilaiset luontoon kohdistuvat, pitkäkestoiset ja usein peruuttamattomatkin vaikutukset ovat tuulivoimahankkeissa tavallisesti esille nousevia mahdollisia ympäristövaikutuksia. Monet luontovaikutuksista ovat paikallisen ekosysteemin sisäisiä yhteisvaikutuksia; esimerkiksi huomionarvoisia lajeja havaitaan monesti arvokkailla luontotyypeillä. Yhteysviranomaisen huomioi, että kun lajisto- ja luonnonarvoja kuvataan yksitellen ja irrallaan ympäröivästä ekosysteemistä, kokonaiskuvan saaminen mahdollisista ympäristövaikutuksista on hankalaa ja työlästä. Tiettyjen alueiden merkittävyys luonnonarvojen kannalta voi jäädä jopa kokonaan hahmottamatta. Sen lisäksi, että eri vaikutustyyppit on kuvattu erikseen, hankkeen luontovaikutusten hahmottamista auttaisi, jos kaikki luontotieto olisi koottu samalle riittävän suurimittakaavaiselle liitekartalle.

Luontovaikutuksia on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan selvitetty pääosin kattavasti luontovaikutustyypeittäin. Erityisen hyvänä ja informatiivisena yhteysviranomaisen näkee liitteenä 12 olevat voimalapaikkakohdekortit. Kokonaisuuden muodostamista kuitenkin ajoittain haastaa yllä kuvattu eri luontovaikutusten keskinäisten yhteisvaikutusten tarkastelun puuttuminen sekä paikoin epätarkasti toteutetut ja/tai raportoidut luontokartoitukset. Yhteysviranomaisen nostaa seuraavissa kappaleissa esille tarkemmin huomioitaan luontovaikutuksista vaikutustyypeittäin.

5.1.2 Maakotka

Yhteysviranomaisen tuo ilmi, että arviointiselostuksesta annetuissa mielipiteissä (muun muassa lintutieteellinen yhdistys) on tuotu esiin maakotkahavaintotietoja ja epäilyjä maakotkan pesimisestä muuallakin kuin tunnetuilla pesäpaikoilla.

Maakotkaan kohdistuvat vaikutukset on arviointiselostuksessa arvioitu vähäisiksi molemmissa toteutusvaihtoehdoissa. Salassa pidettävässä lintuselvityslitteessä on esitetty Metsähallituksen tekemää maakotkan elinympäristömallia. Erillistä törmäysmallinnusta ei ole esitetty arviointiselostuksen liitteissä. Yhteysviranomaisen toteaa, että lähialueiden hankkeiden maakotkaraporttien yhdysvaikutustarkastelujen mukaan maakotkan törmäystodennäköisyys pelkästään Lapinsalon hankealuetta koskien on hyvin pieni. Yhteysviranomaisen kuitenkin korostaa, että maakotka on uhanalaisuusluokituksestaan vaarantunut (VU), rauhoitettu, lintudirektiivin liitteen I laji, jonka arviointiselostuksessakin todetaan olevan tuulivoiman vaikutuksille erityisen riskialtis laji, johon voi kohdistua merkittäviä kielteisiä vaikutuksia sekä yksittäisille reviireille, että maakuntatasolla. Ottaen siis huomioon lajin herkkyyden tuulivoimalle, alueelle suunniteltavan merkittävän tuulivoimarakentamisen yhteisvaikutukset, alueella

tehdyt havainnot sekä reviirien sijainnit, olisi ollut suotavaa käsitellä maakotkavaikutuksia laajemmin.

Yhteysviranomaisen näkee selkeänä puutteena, että arviointiselostukseen ei ole sisällytetty erillistä törmäysmallinnusliitettä, vaikka arviointiohjelmassa näin esitettiin tehtäväksi. Yhteysviranomaisen huomioi myös, että arviointiselostuksen mukaan petolintuseurantaa (maakotka mukaan lukien) on tehty kesä-heinäkuussa, jolloin maakotkan kannalta keskeinen keväinen soidinaika on jäänyt kartoituksen ulkopuolelle. Salassa pidettävässä lintuliitteessä on nykytilan kuvauksessa hyödynnetty Metsähallituksen elinympäristömallia ja tehty vaikutusarviota sen perusteella. Tulkinta on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan kuitenkin ollut yleispiirteistä, ja tulkintojen perustelut jäävät ohueksi tai puuttuvat kokonaan.

Yhteisvaikutusten osalta arviointiselostuksessa viitataan julkaisemattomaan Halmemäen tuulipuiston YVA-menettelyn yhteydessä tehtyyn törmäysmallinnukseen, jota ei kuitenkaan ole Lapinsalon arviointiselostuksen salassa pidettävänä liitteenä toimitettu. Yhteysviranomaisen toteaa, että yhteisvaikutukset on oikein tunnistettu merkittäväksi tekijäksi, mutta kyseessä olevan yhteistörmäysmallinnuksen tuloksia ei kuitenkaan arviointiselostuksessa avata lainkaan. Erikoisasiantuntijaorganisaatioiden (esimerkiksi Metsähallituksen luontopalvelut) on siis ollut käytännössä mahdotonta arvioida nyt tehdyn vaikutusarvion oikeellisuutta. Yhteysviranomaisen korostaa, että kaikki yllä kuvattu ja käytettävissä oleva maakotkaan liittyvä selvitysaineisto huomioiden, nyt raportoitu maakotkan vaikutusten arviointi on ollut Lapinsalon hankkeen kohdalla puutteellista ja vaikutusarvioon voidaan, erityisesti yhteisvaikutukset huomioiden, katsoa jäävän huomattavaa epävarmuutta.

5.1.3 Kalasto

Arviointiselostuksessa on pintavesivaikutusten yhteydessä mainittu Rikkajoessa esiintyvän uhanalaista taimenta, mutta nykytilan kuvauksessa esitetään ainoastaan, että taimenen esiintymistä nykytilassa ei voida poissulkea. Yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota, että taimenen esiintyminen Rikkajoessa on arviointiselostuksessa siis tunnistettu, mutta minkäänlaista arviota tuulivoimahankkeen vaikutuksista taimeneen tai yleisemmin kalastoon ei ole esitetty. Arvio vaikutusten merkittävydestä sekä esitys mahdollisista lieventämiskeinoista puuttuvat myös kokonaan. Arviointiselostuksessa puhutaan myös joissain kohdin virheellisesti meritaimenesta taimenen (tai järvitaimenen) sijaan.

Yhteysviranomaisen huomioi, että molemmissa hankevaihtoehdoissa voimaloista suuri osa on suunniteltu Rikkajoen välittömään läheisyyteen. VE1:ssä voimalapaikat 1, 3, 5, 49, 8, 11, 14, 16 ja 20 sekä VE2:ssä voimalapaikat 5, 49, 8, 11, 14, 16 ja 20 sijoittuvat Rikkajoen varteen. Rikkajoen alueen maaperä on eroosioherkkää ja Rikkajokeen kulkeutuu helposti taimenen suojapaikkoja tukkivaa hiekkaa ja muuta kiintoainesta, joka täyttää joen kivikkoa, häiritsee järvitaimenen talviaikaista mädin hautumista sekä vähentää kuoriutuvien poikasten suojautumispaikkoja. Erityisen suuri riski on tilanteissa, joissa voimalapaikan ja sille rakennettavan huoltotien rakentamisesta aiheutuva eroosiohiekka pääsee kulkeutumaan suoraan nykyisiä oja pitkin Rikkajokeen. Rakentamisen aikana suurin riski ajoittuu välille lokakuu-toukokuu, jolloin eroosiohiekka on kaikkein haitallisinta mädin peittymisen kannalta.

Yhteysviranomainen näkee huomattavana puutteena, ettei kalastovaikutuksia ole arviointiselostuksessa tunnistettu oikein. Kokonaisuutena tarkastellen yhteysviranomainen katsoo, että vaikutukset taimeneen on arvioitava vähintään suureksi kielteiseksi molemmissa hankevaihtoehdoissa. VE2:ssa vaikutukset voivat olla hieman VE1:stä pienemmät, koska voimaloita on Rikkajoen pohjoispäässä kaksi vähemmän.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan kalataloudellisten vaikutusten vähentämiseksi/estämiseksi on erittäin tärkeää estää rakentamisaikaisen hiekan kulkeutuminen jokeen. Taimenelle suotuisien elinolojen säilymistä edesauttavat myös joen alitusten suorittaminen mahdollisimman vähin jokeen kajoavin menetelmin (suuntaporaaminen joen ali, ilmajohto), jokea varjostavan puuston poiston välttäminen sekä eroosion haitallisia vaikutuksia vähentävien menetelmien (pintavalutus kentät, kosteikot, ojakatkot) käyttäminen.

5.1.4 Viitasammakko

Arviointiselostuksen ja luontoselvityksen mukaan rakennettavilla alueilla tai niiden lähiympäristössä on havaittu soidintavia viitasammakoita kolmella kohteella. Arviointiselostuksessa vaikutusten merkittävyys viitasammakkoon on arvioitu erittäin suureksi kielteiseksi. Eroja vaikutuksissa VE1 ja VE2 välillä ei ole. Yhteysviranomainen on tästä arviosta yhtä mieltä ja muistuttaa, että viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla kielletty.

Lieventämiskeinoiksi viitasammakon kohdalla on esitetty vähintään 100 metrin etäisyyttä tuulivoimaloihin eli joitakin (voimalat 24 ja 25) tuulivoimaloita tulisi siirtää nyt suunnitelluista. Samoin teiden rakentamiseen ja sähkönsiirron vaatimiin maanmuokkaustöihin liittyen esitetään kierrettäväksi viitasammakon lisääntymisalueet. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan riittävän kaukaa kiertämällä ja jättämällä riittävän pitkät suojaetäisyydet voimaloihin ja muuhun rakennettavaan infraan, voidaan vaikutuksia viitasammakkoon merkittävästi vähentää tai jopa kokonaan välttää, kuten arviointiselostuksessakin on esitetty. Mikäli lieventämiskeinoja ei oteta käyttöön, jää mahdollisuus viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentymiseen.

5.1.5 Liito-orava

Yhteysviranomainen kiinnittää huomiota, että liito-oravaselvitys on tehty muiden selvitysten ohella 6.–8.6.2022. Liito-oravalle potentiaalisia kohteita on myös tarkastettu muiden selvitysten ohessa myöhemmin kesällä 21.6.2022 ja 4.8.2022.

Yhteysviranomainen huomauttaa, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen kartoitukseen soveltuva aika on yleensä maaliskoukokuussa ja nyt kartoitukseen valittu ajankohta on jokseenkin myöhäinen. Maalis-toukokuussa kellertävät papanat erottuvat vielä hyvin ja havainnointi on luotettavaa. Kesäkuun loppu ja elokuun alku on jo selkeästi myöhäinen liito-oravakartoitukselle. Liito-oravakartoituksen myöhäiseen ajankohtaan kiinnitettiin huomiota myös useissa mielipiteissä ja joissakin lausunnoissa.

Vaikka hankealueen metsät ovat yleisesti ottaen rakenteeltaan pääosin heikosti liito-oravan elinympäristöiksi soveltuvia, eikä nyt kartoitetuissa potentiaalisissa elinympäristöissä havaittu liito-oravaa, aiheuttaa liito-oravakartoituksen myöhäinen

ajankohta epävarmuutta tulosten edustavuuteen. Yhteysviranomaisen huomauttaakin, että vaikka potentiaaliksi tunnistetuista elinympäristöistä ei löydy merkkejä liito-oravasta kesä- tai jopa elokuussa, ei se välttämättä tarkoita, että alueella ei olisi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. On syytä muistaa, että useat potentiaalisista liito-oravan elinympäristöistä sijoittuvat nyt suunnitelluille rakennettaville alueille.

Yhteysviranomaisen tuo esille, että Suomen lajitietokeskuksen mukaan hankealueella on yksi liito-oravahavaintopiste vuodelta 2023. Tältä alueelta ei havaittu merkkejä liito-oravasta nyt Lapinsalon tuulivoimahanketta varten tehdyssä kartoituksessa. Havaintopisteen lähiympäristöön ei suunnitella sijoittuvan rakentamista.

Hankealueen ulkopuolella, Heinäperän alueella on Suomen lajitietokeskuksen mukaan havainto liito-oravasta, joka on arviointiselostuksessa tunnistettu.

Yhteysviranomaisen toteaa, että alueella on todennäköisesti liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka. Kyseessä olevan liito-oravan elinympäristön läpi menee tällä hetkellä tie. Hankealueelle tuleva kuljetusreitti on suunniteltu kyseessä olevan liito-oravan elinympäristön läpäisevän tien kautta ja kuljetusten takia tietä on suunniteltu levennettävän. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arviointiselostuksessa on arvioitu oikein, että mikäli tietä esiintymän kohdalla levennetään, aiheuttaa se merkittävyydeltään erittäin suuret kielteiset vaikutukset liito-oravalle kummassakin toteutusvaihtoehdossa. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla kielletty.

Arviointiselostuksessa ehdotetaan liito-oravaan kohdistuviin vaikutuksiin lieventämiskeinoiksi tunnistetun esiintymän kiertäminen, esiintymispaikan lävistävän tien leventämisen välttäminen sekä hyppypuiden jättäminen/rakentaminen ekologisten yhteyksien turvaamiseksi. Yhteysviranomaisen toteaa, että lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen on mahdollista sulkea pois, jos elinympäristö kierretään. Jos liito-oravan elinympäristöön kohdistuu toimenpiteitä, voi luonnonsuojelulaki edellyttää alueen tarkempaa kartoittamista.

Yhteysviranomaisen mainitsee vielä, että liito-orava on melko lyhyt ikäinen. Yksilön kuollessa elinympäristö voi olla vuosia tyhjiällä ennen kuin seuraava liito-orava asuttaa sen. Oikeuskäytännön mukaan liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat kuitenkin pysyviä. Tyypillisesti liito-oravakartoitukset tehdään kerran ja johtopäätökset lisääntymis- ja levähdyspaikkojen esiintymisestä tehdään kartoituksen perusteella. Yhden vuoden kartoituksen perusteella voidaan kuitenkin todentaa vain yhden vuoden tilanne. Tämä epävarmuus on arviointiselostuksessa aivan oikein tunnistettu, mutta yhteysviranomaisen muistuttaa, että hankkeesta vastaava ja maanomistaja ovat vastuussa liito-oravan huomioimisesta luonnonsuojelulain mukaisesti. Liito-oravan potentiaalisissa elinympäristöissä on aina syytä tutkia hakkuuvuoden tilanne, vaikka aikaisempia havaintoja ei olisi tehtykään.

5.1.6 Luontotyytit ja kasvillisuus

Arviointiselostuksen mukaan hankealueella sijaitsee 26 huomionarvoista kasvillisuus ja luontotyyppikohdetta. VE1:ssä kuudelle huomionarvoiselle kohteelle aiheutuu vähintään kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia. VE2:ssa neljälle kohteelle aiheutuu vähintään

kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia. Huomionarvoisten kasvilajien kohdalla VE1:ssä kolmelle kasvilajille aiheutuu suuria tai erittäin suuria kielteisiä vaikutuksia. VE2:ssa kahdelle huomionarvoiselle lajille aiheutuu suuri tai erittäin suuri vaikutus.

Yhteysviranomaisen nostaa esille, että arviointiselostuksessa esitettyjen luontotyyppi- ja kasvillisuusarvojen lisäksi huomionarvoisilla kohteilla on myös monipuolisempia luontoarvoja (linnustoarvot K6, K9, K13, kalastoarvot K8 sekä lepakoille arvokas alue K8), jotka on tärkeää huomioida kokonaiskuvan saamiseksi.

Kohteet "40476534" ja "40476535" ovat arviointiselostuksen mukaan Metsälain 10 §:n mukaisesti suojeltuja suoelinympäristöjä voimalan 06 läheisyydessä.

Yhteysviranomaisen huomioi, että kohteelle "40476535" arvioidaan VE1:ssä kohdistuvan kohtalainen kielteinen vaikutus, mutta silti kohteen nykytilaa ei ole selvitetty. Kohteita ei myöskään löydy kohdenumeron mukaisesti nimettynä arviointiselostuksen kartoilta, mikä hankaloittaa kokonaiskuvan muodostamista. Yhteysviranomaisen toteaa, että nyt tehtyjen selvitysten perusteella vaikutusten merkittävyysarvioon näiden metsälakikohteiden osalta jää epävarmuutta, eikä nyt arvioitua myönteisempiä kuin kielteisempiäkään vaikutuksia voida sulkea pois.

Hankealueella on havaittu kymmenen valkolehdokkiesiintymää (rauhoitettu laji, LC). Lapinsalon hankkeessa tielinjaukset on suunniteltu viiden valkolehdokkiesiintymän läpi tai aivan vierestä ja vaikutus valkolehdokkiin onkin arvioitu erittäin suureksi.

Yhteysviranomaisen korostaa arviointiselostuksessa todettua, että mikäli hanke toteutetaan nyt suunnitellusti, kymmenestä valkolehdokkiesiintymästä häviää puolet ja hankealueelta havaituista yksilöistä noin 80 %. Muista huomionarvoisista lajeista lisäksi yksi ahokissankäpäläesiintymä (NT) ja kolme ahonoidanlukkoesiintymä (NT, RT) sijoittuvat suunniteltujen tielinjausten kohdalle tai välittömään läheisyyteen siten, että esiintymät häviävät tai uhkaavat hävitä.

Yhteysviranomaisen toteaa, että edellä kuvattujen huomionarvoisten lajien elinolojen säilymiseksi on ensiarvoisen tärkeää noudattaa arviointiselostuksessa esitettyjä lieventämiskeinoja, kuten esiintymien kiertäminen ja voimalapaikkojen siirtäminen, sekä huomioida lievennystoimenpiteissä lisäksi luontotyyppien muut lajistoarvot.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että luonnonsuojelulain 82 §:n mukaan rakennustoiminnassa on vältettävä vahingoittamasta tai häiritsemästä rauhoitetun kasvin (tässä tapauksessa valkolehdokki) esiintymiä, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia.

Arviointiselostuksessa on myös esitetty toimenpiteitä vieraslajien leviämisen ehkäisemiseksi. Yhteysviranomaisen pitää esitettyjä toimia toteuttamiskelpoisena ja muistuttaa, että toimijalla on vieraslajilain (1709/2015) 5 §:ään perustuva lakisääteinen toimijan huolehtimisvelvollisuus, että alueelle ei kuljeteta vieraslajeja.

Yhteysviranomaisen nostaa vielä esille, kuten arviointiselostuksessakin on tunnistettu, että Lapinsalon hankealueen koillisosaan sijoittuu Priodiversity-Life hankkeen LUMO-ohjelmassa tunnistettu Saarisuo-Hällämönharju-monimuotoisuuskeskittymä. Vaikkei kyseessä olevalla monimuotoisuuskeskittymällä ole varsinaisen luonnonsuojelualueen kaltaista statusta, on kyseessä monipuolinen suo-, harju- ja metsäluontokokonaisuus, jossa on suuria lajistoarvoja.

5.1.7 Suurpedot

Hankealue sijoittuu Kiuruveden susireviirin keskelle. Vuosien 2013–2015 ja 2018–2019 pantaseurantojen perusteella reviirin ydinalue sijoittuu Lapinsalon ja Konnunnuon tuulivoimahankealueille. Yhteysviranomaisen korostaa, kuten arviointiselostuksessakin todetaan, että Lapinsalon, Konnunnuon ja Pilpankankaan tuulivoimahankeet vähentäisivät Kiuruveden reviirillä suden potentiaalisten pesimisalueiden pinta-alaa yli kolmanneksella. Hankkeen molemmilla vaihtoehdoilla arvioidaan olevan suden osalta suuret kielteiset vaikutukset.

Susi on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi lajiksi. Luonnonsuojelulain 76 §:n mukaan viranomaiset ottavat uhanalaiset eliölajit huomioon asianomaisen lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevassa päätöksenteossa noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä. Vaikka tuulivoimarakentamisen vaikutus suden ja sen saaliseläinten käyttäytymiseen on jossakin määrin epävarmaa, pitää yhteysviranomaisen, varovaisuusperiaate huomioden, erityisen tärkeänä arviointiselostuksessa esitettyjä vaikutusten lieventämiskeinoja (rakentamispaineen vähentäminen ja pesimäaikainen häiriön välttäminen tunnetulla reviirin ydinalueella).

Hankealueella on tehty havaintoja suden lisäksi karhusta, ilveksestä ja ahmasta. Vaikutukset muihin suurpetoihin arvioitiin suuriksi kielteisiksi. Yhteysviranomaisen arvioi, että suurpetoselvitykseen liittyvät epävarmuudet on arviointiselostuksessa tunnistettu hyvin. Suurpetoihin liittyen yhteysviranomaisen muistuttaa, että luontodirektiivin liitteeseen IV kuuluvien ja luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla tiukasti suojeltujen karhun ja ilveksen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen tai hävittäminen on kielletty. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan on ensiarvoisen tärkeää välttää pesintäaikana häiritseviä toimenpiteitä potentiaalisilla tai havaituilla pesäpaikoilla.

5.1.8 Lepakot

Arviointiselostuksen mukaan lainsäädännöllä turvattuja lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja (I-luokka) ei tunnistettu rakentamiseen suunnitelluilta alueilta. Lepakaille ravinnon saannin kannalta erityisen tärkeitä alueita (II-luokan alueita) tunnistettiin kolme kappaletta. Lisäksi tunnistettiin yksi monimuotoisuutta tukeva saalistusalue (III-luokka). Näistä Rikkajokivarren ja Kivipuron varren II-luokan ravinnon hankinnan kannalta tärkeän alueen on arvioitu olevan mahdollisesti laajemminkin lepakolle tärkeää aluetta. Rakentamista on suunniteltu sijoittuvan Rikkajoen II-luokan alueen lähelle (voimalat 8 ja 49), lähimmillään 120 metrin päähän.

Arviointiselostuksen mukaan vaikutukset Rikkajokivarren esiintymään on arvioitu suuriksi kielteisiksi. Lieventämiskeinona lepakoita ajatellen on esitetty voimalan nro 8 siirtämistä etäämmälle Rikkajokivarresta. Yhteysviranomaisen on samaa mieltä merkittävyysarviosta ja siitä, että voimaloiden siirtäminen riittävän etäälle lepakolle tärkeiltä alueilta on tärkeää lepakoiden elinolojen turvaamiseksi.

Yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota, että Rikkajoen varteen on suunnitteilla useiden voimalapaikkojen lisäksi myös parannettavaa tiestöä sekä maakaapelointia. Arviointiselostuksesta käy ilmi, että Rikkajoen varsi on kartoitettu vain osittain.

Passiividetektor PD2 on sijainnut noin kolme ja puoli kilometriä PD4:ä etelämmässä Kukkopuron varressa. Saatavilla olevan aineiston mukaan Rikkajoen varrella ei myöskään ole aktiivikartoituksessa selvitetty kuin ylittämällä Rikkajoki yhdestä kohtaa noin puolesta välistä passiividetektoreja PD4 ja PD2.

Yhteysviranomaisen toteaa, että nyt tehtyjen selvitysten perusteella ei voida poissulkea mahdollisuutta, että Rikkajoen II-luokan alue jatkuu vielä alemmaksi Rikkajokea mukaillen. Vaihtoehtojen VE1 ja VE2 välillä ei ole merkittävää eroa, koska voimaloita on suunniteltu sama määrä Rikkajoen varteen molemmissa vaihtoehtoissa.

Merkittävyydeltään lepakoille suuri kielteinen vaikutus voi siis ulottua koskemaan myös alemmas Rikkajoen varteen suunniteltuja voimaloita (voimalapaikat 11, mahdollisesti 14 ja 16, 20), maakaapelointia voimalalle 16 sekä parannettavaa tiestöä voimaloiden 11, 9 ja 49 läheisyydessä.

5.1.9 Kanahaukka

Linnustoselvityksissä löydettiin hankealueelta tai sen läheltä kanahaukan pesiä. Pesistä suunniteltuihin voimalapaikkoihin nähden lähin sijoittui alle 100 metrin päähän voimalapaikasta. Vaikutusten merkittävyysarvio kanahaukalle on arvioitu suuri kielteinen. Yhteysviranomaisen tähdentää, kuten arviointiselostuksessa on oikein tunnistettukin, että ainakin yksi voimalapaikka on suunnitelmissa niin lähellä kanahaukan pesää, että se erittäin todennäköisesti autioituu. Myös muiden havaittujen pesäpaikkojen läheisyydessä on voimaloita niin lähellä, että voimaloiden aiheuttama yhteisvaikutus kanahaukkareviirille on suuri kielteinen.

5.1.10 Sääksi

Sääksi on arviointiselostuksessa tunnistettu korkean herkkyyden lajiksi, mutta sääkseen kohdistuvien vaikutusten merkittävyysarvio on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan puutteellinen. Arviointiselostuksessa on todettu, että lähimmät tiedossa olevat kalasääsken pesäpaikat suunnitelluista voimaloista ovat noin 11 ja 13,5 kilometrin etäisyydellä. Yhteysviranomaisen tuo ilmi, että vuodelta 2023 on lajitietokeskuksen järjestelmissä kalasääsken pesintään viittaava havainto. Arviointiselostuksessa ei ole tästä mainintaa. Yhteysviranomaisen arvioi, että sääksen osalta vaikutusten merkittävyys liittyy täten epävarmuutta. Sääkseen kohdistuvien vaikutusten selvittämiseksi on tärkeää selvittää vuoden 2023 havainnon mukainen pesäpaikan sijainti ja tutkia lentosuunnat pesältä.

5.1.11 Merikotka

Merikotkan todettiin pesivän hankkeen vaikutusalueella. Pesäpaikan vahvistumisen takia lähimpiä voimalapaikkoja siirrettiin ohjelmavaiheen suunnitelmiin nähden. Arviointiselostuksessa viitataan WWF:n Merikotkatyöryhmän ohjeistukseen (WWF, 2015), jossa alle kahden km:n etäisyydellä merikotkan pesästä sijaitsevat alueet on rajattu tuulivoimarakentamiselle soveltumattomiksi. Merikotkatyöryhmän ohjeistukseen viitaten on syytä huomata, että ohje on vuodelta 2015. Voimaloiden koko on suurentunut huomattavasti kymmenessä vuodessa. Motivan mukaan 2010-luvulla rakennettujen voimaloiden napakorkeus oli 140–175 m ja roottorin halkaisijat vaihtelivat välillä 40–150 m. Lapinsalon hankealueelle suunniteltujen voimaloiden napakorkeus on 200 m ja lavan

pituus 100 m. Suunnitellut tuulivoimalat voivat nykyään siis olla reilusti korkeampia, kuin merikotkatyöryhmän ohjeen laadinnan aikana. Viimeisimpien tutkimusten mukaan merikotkan törmäyskuolleisuus on koholla jopa viiteen kilometriin asti, joten ohjeen mukainen kahden kilometrin suojaetäisyys ei välttämättä riitä merikotkalle. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan merikotkaan kohdistuvat vaikutukset voivatkin olla nyt arvioitua suurempia ja pesäpaikan ollessa tiedossa, vaikutuksista on mahdollista saada parempaa tietoa.

Yhteysviranomaisen huomioi, että lintuselvityksessä ei ole esitetty merikotkan lentosuuntia, eikä arviointiselostuksesta käy ilmi, että niitä olisi erikseen merikotkan pesältä selvitetty. Tätä yhteysviranomaisen pitää puutteena. Tutkittaessa viiden kilometrin etäisyydellä voimalapaikkojen soveltuvuutta rakentamiseen, pitää yhteysviranomaisen huomattavan tärkeänä, että lentosuunnat merikotkan pesältä tutkitaan.

Selvityksessä on todettu, että merikotkaa ei havaittu hankealueella ja arvioitu vastakkaisessa suunnassa sijaitsevan Näläntöjärven olevan sen keskeistä ravinnonhakualuetta. Yhteysviranomaisen tuo esiin, että hankealueella ja sen läheisyydessäkin on merikotkalle soveltuvia saalistusympäristöjä ja arviointiselostuksen kuulemispalautteessa on myös tuotu ilmi merikotkahavaintoja (muun muassa lintutieteellinen yhdistys).

5.1.12 Metsäkanalinnut

Metsoon ja metson soidinpaikkoihin kohdistuvat vaikutukset on arvioitu kohtalaisiksi kielteisiksi. Hankealueella on todettu yhdeksän soidinpaikkaa ja hankealueen läheisyydessä yksi soidinpaikka. Arviointiselostuksessa on viitattu ruotsalaistutkimukseen (Taubmann ym. 2021), jonka mukaan 800 metriä lähempänä soidinpaikkaa sijaitsevat tuulivoimalat vaikuttavat kielteisesti metson soidinaktiivisuuteen. Havaitut metson soitimet sijoittuivat 200–650 metrin päähän voimalapaikoista. Yhden soidinpaikan läpi on suunniteltu tie. Yhteysviranomaisen toteaa, että mikäli rakentaminen toteutetaan nyt suunnitellun mukaisesti, on todennäköistä, että kyseessä oleva metson soidinalue menetetään. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vaikutukset metson soitimiin ovat laajoja, koska vaikutukset kohdistuvat todennäköisesti kaikkiin soitimiin. Vaikutukset eivät myöskään todennäköisesti ole palautuvia. Vaikutukset metson soitimiin ovat täten todennäköisesti kohtalaisen sijaan vähintään suuria kielteisiä.

Riekkoon kohdistuvat vaikutukset on arvioitu vähäisiksi kielteisiksi. Arviointiselostuksessa on arvioitu, että varovaisuusperiaate huomioden, hanke saattaa jonkin verran pienentää alueella esiintyvien metsäkanalintujen kannantiheyttä. Hankealueella on tehty havainto riekko-poikueesta suoalueella sekä useita yhden-kahden yksilön havaintoja hankealueen keski- ja pohjoisosissa. Riekko on uhanalainen ja erityisen huonosti riekolla menee eteläisessä Suomessa. Sen pesintä Kiuruveden korkeudella on harvinaista. Yhteysviranomaisen korostaa, että riekon esiintyminen alueella on erityinen linnustoarvo, joka on syytä huomioida voimalapaikkojen sijoittelussa. Yksittäisten voimalapaikkojen sijoittumisella suoympäristöjen läheisyydessä voi olla suuri vaikutus riekon pesimä- ja poikueympäristöjen laatuun.

5.1.13 Pöllöt

Hankealueella on havaittu melko paljon pöllöreviirejä. Voimalapaikkojen lähialueilla löydettiin kahdeksan viirupöllöreviiriä, helmipöllöreviiri, varpuspöllöreviiri sekä huuhkajareviiri. Norjassa ja Espanjassa tehdyissä tutkimuksissa tuulivoiman vaikutus pöllöjen reviirin säilymiseen on ollut varsin laaja. Norjassa huuhkajalla häiriövaikutus on ulottunut jopa viiden kilometrin päähän voimalasta. Vaikka tutkimusalueissa voi olla eroavaisuuksia Suomen oloihin, yhteysviranomaisen pitää tärkeänä olemassa olevien tutkimusten huomioimisen suunnittelussa varovaisuusperiaatteen mukaisesti.

Niiden lintulajien kohdalla, joille on tyypillistä syklinen kannanvaihtelu, kuten metsäkanalinnut ja pöllöt, olisi vaikutusten havainnollistamiseksi oleellista huomioida selvitysvuoden populaatiokoko suhteessa sen hetkiseen kannan tasoon. Arviointiselostuksessa on kerrottu, että pöllöjen ja metsäkanalintujen kannat vaihtelevat voimakkaasti, mutta ei sitä, mikä kannan tila on selvitysvuonna.

5.1.14 Linnustovaikutusten lieventäminen

Arviointiselostuksessa on esitetty linnustovaikutusten lieventämiskeinoja (muun muassa voimaloiden, sähkönsiirtoreittien, teiden ja muiden rakenteiden sijoittelu arvokkaiden lintualueiden ulkopuolelle ja riittävälle etäisyydelle herkkien lajien pesimäpaikoista). Yhteysviranomaisen katsoo, että esitettyjen lievennyskeinojen käyttöönotto on avainasemassa linnustoltaan arvokkaiden kohteiden turvaamisen ja tuulivoimarakentamisen yhteensovittamisessa. Lisäksi on aiheellista huomioida tässä perustellussa päätelmässä esitetyt näkemykset.

5.1.15 Metsäpeura

Metsäpeuraan kohdistuvat vaikutukset on arvioitu kohtalaisen kielteiseksi vaihtoehdossa 1, jossa voimalapaikkoja on suunniteltu enemmän hankealueen pohjoisosiin. VE2:ssa voimaloita on vähemmän erityisesti hankealueen pohjoisosassa, jossa vaikutuksia metsäpeuraan voi muodostua. Yhteysviranomaisen on yhtä mieltä arviointiselostuksessa esitetystä, että hankevaihtoehdosta VE1 voi aiheutua pitkäaikaista häiriövaikutusta metsäpeuran vasomiseen potentiaalisesti soveltuville suoalueille, ja että VE2:ssa vaikutukset metsäpeuraan jäävät todennäköisesti vähäisemmiksi. Yhtä mieltä ovat myös erityisasiantuntijaorganisaatiot Luonnonvarakeskus ja Metsähallituksen luontopalvelut lausunnoissaan.

Yhteysviranomaisen toteaa, että erityisesti yhteisvaikutukset huomioiden vaikutukset metsäpeuraan korostuvat. Yksittäisenä hankkeena Lapinsalon hanke ei välttämättä olisi kovin ongelmallinen metsäpeuran näkökulmasta, mutta yhdessä läheisten hankkeiden (erityisesti Konnunsuon tuulivoimahanke) kanssa ne muodostavat laajan ja yhtenäisen rakennettavan alueen, jonka rakenteet häiriövyöhykkeineen häiritsevät metsäpeuran säilymistä alueella.

Yhteysviranomaisen nostaa vielä esille metsäpeuraan liittyen kuulemispalautteessa korostetut asiat: Luonnonvarakeskus tähdentää, että metsäpeura tarvitsee vähäisen häiriön ympäristöjä, eikä väistämättömyyksiä tai korvaavia elinympäristöjä välttämättä ole. Metsähallitus puolestaan korostaa lausunnossaan tarvetta hankkeiden

yhteissuunnittelulle, jonka avulla metsäpeuralle tärkeitä elinympäristöjen säilymistä voitaisiin parhaiten turvata. Yhteysviranomaisen yhtyy näihin näkemyksiin.

5.1.16 Natura 2000-verkoston alueet ja muut luonnonsuojelualueet

Hankealueen suunnitellut voimalapaikat vaihtoehdossa 1 sijoittuvat lähimmillään noin 1,2 kilometrin päähän Saarisuo-Kurkisuon Natura 2000 -verkoston alueesta. Arviointiselostuksen liitteenä on toimitettu Saarisuo-Kurkisuon Natura-arvioinnin tarveselvitys. Yhteysviranomaisen katsoo, että selvitykseen perustuen suunniteltu rakentaminen ei todennäköisesti merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja.

Arviointiselostuksen mukaan merkittävyydeltään suuria kielteisiä vaikutuksia aiheutuu Herraskallion valtiolle suojelutarkoituksiin hankitulle vanhojen metsien suojeluohjelman alueelle (VE1 ja VE2) sekä Kolisevansuon suojelualueisiin (VE1). Heinäperällä hankealueen ulkopuolella sijaitsevaan valtiolle suojelutarkoituksiin hankittuun kiinteistöön 263–408–4–17 kohdistuu merkittävyydeltään suuret vaikutukset suunniteltujen tielinjausten takia. Arviointiselostuksessa on esitetty lieventäviä toimia, joita yhteysviranomaisen kannattaa. Yhteysviranomaisen erityisesti korostaa lieventämistoimien merkitystä voimalaan numero 42 liittyen (poisto/siirto) suojelualueelle aiheutuvien linnustovaikutusten vähentämiseksi. Heinäperällä on myös huomioitava alueella sijaitsevat liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla.

5.2 Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Vaikutukset maisemaan on arviointiselostuksessa tunnistettu molemmissa hankevaihtoehdoissa pääosin paikoin suureksi ja paikoin kohtalaiseksi kielteiseksi. Yhteysviranomaisen yhtyy tähän arvioon. Suuret kielteiset maisemavaikutukset kohdistuvat molemmissa vaihtoehdoissa lähivaikutusalueiden luonnonmaisemiin sekä useisiin läheisiin asutusmaisemiin, erityisesti Lapinsaloon, Remeskylään ja Tihilänkankaalle. Vaihtoehtojen VE1 ja VE2 väliset erot maisemavaikutuksissa kohdistuvat hankealueen pohjoispuolelle, erityisesti Ahokylän kulttuurimaiseman ja Harveikon kesänavetan ympäristöön. Yhteisvaikutusten osalta merkittäviä vaikutuksia voi kohdistua Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Savon osalta erityisesti niihin asutus- ja kulttuurimaisemiin, jotka jäävät usean hankealueen väliin.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön on yleisesti kuvattu ja arvioitu asianmukaisesti, myös yhteisvaikutuksia koskien. Maisemallisista yhteisvaikutuksista on havainnekuvat kahdesta kuvauspisteestä. Pisteet vaikuttavat olevan havainnollistavasti valittuja, mutta vielä paremman kuvan asiasta saisi, jos havainnekuvat tehtäisiin useammasta näkemäpisteestä.

Arvioinnin epävarmuustekijöitä on tunnistettu ja kuvattu riittävästi. Myös keinoja maisemavaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi (esimerkiksi voimaloiden kokonaiskorkeuden laskeminen ja määrän vähentäminen) on esitetty.

Yhteysviranomaisen on samaa mieltä arviointiselostuksessa esitetyn kanssa, että hankkeen maisemavaikutuksia voidaan hieman lieventää päätymällä vaihtoehtoon VE2.

5.3 Vaikutukset pintavesiin

Hankealue on pinta-alaltaan laaja ja sen alueelle sijoittuu useita vesistöjä ja pienvesiä. Arviointiselostuksessa toteutusvaihtoehtojen VE1 ja VE2 välillä ei arvioida olevan merkittäviä eroja pintavesiin kohdistuvissa vaikutuksissa.

Eri vesistöjen herkkyys muutoksille on tunnistettu oikeasuuntaisesti. Vesistövaikutusten osalta Rikkajoki on hankealueella keskeinen vesimuodostuma. Rikkajoen herkkyydeksi on arvioitu suuri ja sen läheisyyteen on suunnitteilla useita voimaloita. Vaikutusten merkittävyydeksi on Rikkajoen osalta arvioitu kohtalainen kielteinen molemmissa hankevaihtoehdoissa.

Arviointiselostuksen mukaan Rikkajoki on ekologisen luokituksen yhteydessä luokiteltu hyvään tilaan, mainiten, että sen ekologinen luokka ei ole nykytilassa herkkä muutoksille. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että jo edellisen vesimuodostumien ekologisen tilan luokituksen yhteydessä Rikkajoki nimettiin riskivesistöksi, jossa tilatavoite on saavutettu, mutta sen säilyminen on uhattuna ilman toimenpiteitä.

Yhteysviranomaisen tuo ilmi, että Rikkajoen ekologista tilaa ollaan parhaillaan luokittelemassa vuosien 2017–2023 seuranta-aineistojen perusteella vuosien 2028–2033 vesienhoitosuunnitelmaa varten. Lopullista luokittelutulosta ei ole vielä käytettävissä, mutta yhteysviranomaisen tuo tämän perustellun päätelmän yhteydessä tiedoksi alustavia luokittelutuloksia Rikkajoen tulevasta ekologisesta tilasta.

Rikkajoki tulee luokittumaan tyydyttävään ekologiseen tilaan, ja mikäli nyt käytössä oleva OOA-periaate (one-out-all-out-periaate, OOA), eli vesimuodostuman tilan arviointi heikoimman laatutekijän mukaan, olisi ollut käytössä edellisellä luokittelukaudella, olisi Rikkajoki jo tuolloin luokiteltu tyydyttävään tilaan (luokittelujakson 2012–2017 ajalta päällyslevät- ja kalat-laatutekijät tyydyttävä sekä kokonaisfosfori-laatutekijä välttävä; YVA-selostuksen taulukko 14).

Hyvää huonommiksi laatutekijöiksi tulevat vuosien 2017–2023 aineistojen perusteella luokittumaan päällyslevät (vain 1 näyte, tyydyttävä), kokonaisfosfori (välttävä) sekä pH-minimien p10. (tyydyttävä). Fosforipitoisuus on noussut edelliseen luokittelujaksoon nähden, mutta kyseessä olevan laatutekijän pitoisuudessa ilmenee paljon vaihtelua, ja muutos on tapahtunut välttävän tilaluokan sisällä. Samoin pH-minimien p10. arvo on heikentynyt hyvästä tyydyttäväksi. Fysikaalis-kemialliset laatutekijät voivat laskea vesimuodostuman tilaluokan enintään tyydyttäväksi.

Yhteysviranomaisen korostaa, että hanke ei saa estää vesienhoidon tilatavoitteiden saavuttamista (hyvä tila), eikä heikentää vesimuodostumien yksittäisten laatutekijöiden tilaa (Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 1299/2004, 20 a § ja 20 b §). Vallitsevan oikeuskäytännön perusteella hankkeen vaikutuksia vesienhoidon tilatavoitteisiin tulisi arvioida laatutekijätasolla. Vesistövaikutusten ja hyvän tilan tavoitteen saavuttamisen kannalta keskeistä Lapinsalon tuulivoimahankkeessa on, ettei

siitä aiheutu sellaista fosforipitoisuuden kasvua tai happamuuden lisääntymistä Rikkajoen vesimuodostumassa, joka estäisi vesimuodostuman hyvän tilan saavuttamisen.

Yhteysviranomainen toteaa, että arviointiselostuksessa on tunnistettu oikein, että mahdolliset vesistövaikutukset voivat muodostua pääosin rakentamistoimenpiteiden aikana. Myös yhteisvaikutuksia pintavesiin on arvioitu, joskin pintapuolisesti. Yhteysviranomainen tähdentää, että läheisten hankkeiden ja valuma-alueen muun maankäytön yhteisvaikutuksilla voi olla merkitystä vaikutusalueen vesistöjen ekologiseen tilaan.

Yhteysviranomainen pitää tärkeänä, että vesistövaikutuksia ehkäistään arviointiselostuksessa kuvatuilla lieventämistoimilla (esimerkiksi eroosiosuojaukset, töiden ajoitus kuivaan aikaan, ylitysten välttäminen). Yhteysviranomainen ohjaa kiinnittämään rakentamisvaiheessa erityistä huomiota alueella oleviin pienvesiin, kuten puroihin, noroihin ja lähteisiin, sillä ne ovat herkästi alttiita ympäristön ja veden laadun muutoksille.

Kuten arviointiselostuksessakin on tunnistettu, GTK:n aineistojen perusteella hankealueella esiintyy mustaliusketta. Mikäli kyseisillä alueilla tehdään maanmuokkausta ja alennetaan pohjavedenpintaa, voivat happamat valumat potentiaalisesti aiheuttaa pH-arvon alenemista ja haitallisia vesistövaikutuksia. Yhteysviranomainen pitääkin ojitusten tarveharkintaa erittäin tärkeänä. Aiemmin ojitetulla alueellakin uudet ojitukset ja vanhojen oien kunnostus aiheuttavat hydrologisia muutoksia sekä lisäävät kiintoaine-, ravinne- ja humuskuormitusta alapuoliseen vesistöön. Ojituksen aiheuttamat vaikutukset voivat paikallisesti olla pitkäaikaisia. Tässä vaiheessa jää epäselväksi hankealueelle suunniteltujen/toteutettavien ojitusten laajuus. Vaikka suhteessa alueen nykyiseen maankäyttöön hankkeessa toteutettavien ojitusten lisävaikutus arvioitaisiin vähäiseksi, ei voida alueen maankäytön yhteisvaikutukset huomioiden poissulkea mahdollisuutta, että rakentamistoimenpiteiden ja erityisesti ojituksen aiheuttamat vesistövaikutukset voivat kokonaisuudessaan muodostua merkittäviksi ja vaikeuttaa Rikkajoen hyvän tilan tavoitteen saavuttamista.

5.4 Vaikutukset ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen

Arviointiselostuksessa vaikutukset alueella harjoitettaviin elinkeinoihin on arvioitu kohtalaiseksi myönteiseksi, erityisesti työllisyyden ja metsätalouden ansiosta. Saapuneissa mielipiteissä tätä myönteistä vaikutusta elinkeinoihin ei puolestaan tunnistettu, vaan niissä korostuivat pelkästään hankkeen kielteiset vaikutukset. Yhteysviranomainen toteaa, että tältä osin arviointiselostuksessa esitetty ja paikallisten asukkaiden arviot eroavat voimakkaasti toisistaan. Vaikutukset asuinviihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön on arviointiselostuksessa arvioitu kohtalaisen kielteiseksi. Näiden osalta arviointiselostus ja kuulemispalaute ovat linjassa toistensa kanssa.

Arviointiselostuksen ja kuulemispalautteen perusteella asukkaat kokevat asuinviihtyvyyteen vaikuttavina seikkoina erityisesti voimaloiden sijoittumisen liian lähelle asutusta, voimaloiden ja niiden lentoestevalojen näkyminen maisemassa,

tuulivoiman melu- ja välkevaikutukset sekä tuulivoiman vaikutukset alueen virkistyskäyttöön, asuinkiinteistöjen arvoon ja elinkeinoihin.

Yhteysviranomaisen toteaa, että esittelytilaisuuksissa saadun palautteen ja saapuneiden mielipiteiden perusteella hankkeen sosiaalinen hyväksyttävyys on heikko. Asukaskyselyn tulokset tukevat tätä johtopäätöstä, joskin kyselyn vastausprosentti (10 %) oli matala.

5.4.1 Melu

Yhteysviranomaisen arvion mukaan melua on arviointiselostuksessa mallinnettu olennaisilta osin ympäristöministeriön ohjeen (Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2014, Tuulivoimaloiden melun mallintaminen) mukaisesti. Melumallinnukseen ja niistä saatuihin tuloksiin liittyy kuitenkin huomattavia epävarmuuksia, koska mallinnuksessa on käytetty teholtaan ja kooltaan pienempää tuulivoimalatyyppiä, kuin mitä hankkeessa on suunniteltu. Arvioinnin epävarmuuksista johtuen yhteysviranomaisen toteaa, että nyt arvioitua merkittävämpiä vaikutuksia ei melun osalta voida sulkea pois.

Yhteysviranomaisen korostaa, että jos toteutusvaiheessa valitaan muu kuin melumallinnuksessa käytetty voimalamalli, tehon, koon ja muiden ominaisuuksien muutokset vaikuttavat melutasoon. Arviointiselostuksen mukaan ennen rakentamisluvan myöntämistä on varmistettava, etteivät melun ohjearovot ylity. Yhteysviranomaisen yhtyy tähän näkemykseen ja pitää tärkeänä, että rakentamislupamenettelyssä varmistetaan ajantasaisella selvityksellä tuulivoimaloiden melutaso ympäristössä sekä matalataajuisen melun taso lähimpien rakennusten sisätiloissa.

5.4.2 Välke

Arviointiselostuksen mukaan VE1:ssä vuotuinen välkevaikutus ylittää arvioinnissa käytettäväksi suositellun ulkomaisen kahdeksan tunnin suositusarvon yhden lomarakennuksen kohdalla 35 minuutin verran. VE2:ssa suositusarvon ylityksiä ei ole. Välkevaikutusten merkittävyydeksi on arvioitu vähäinen kielteinen ja yhden ylityksen sisältävän reseptoripisteen osalta kohtalainen kielteinen. Vaihtoehtoon VE2 vaikutukset ovat vaihtoehtoa VE1 hieman vähäisemmät. Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiselostuksessa esitettyyn arvioon ja kannattaa arviointiselostuksessa esitettyjä vaikutusten lieventämiskeinoja (voimalapaikkojen sekä -määrän muuttaminen, tuulivoimalamallin valinta, tekniset lieventämiskäytännöt).

5.5 Muut ympäristövaikutukset

5.5.1 Vaikutukset alueidenkäyttöön ja kaavoitukseen

Arviointiselostuksessa on tunnistettu sekä Pohjois-Pohjanmaan, että Pohjois- Savon maakuntakaavatilanne sekä Pyhännän kunnan alueella vireillä olevat Pilpankankaan ja Konnunsuon tuulivoimaosayleiskaavat. Lisäksi arviointiselostuksessa on tunnistettu Pyhännän, Kiuruveden sekä Vieremän kuntien alueilla voimassa olevat yleis- ja

rantaosayleiskaavat. Hanke on linjassa maakuntakaavan kanssa, joskin voimaloiden sijoittelu poikkeaa joiltakin osin maakuntakaavan tv-aluearajauksesta.

Yhteysviranomaisen huomioi, että Lapinsalon hankealueen kylkeen on suunnitteilla Pilpankankaan tuulivoimahanke (enintään 30 voimalaa) ja Konnunsuon tuulivoimahanke (enintään 34 voimalaa). Mikäli kaikki edellä mainitut hankkeet toteutuisivat, olisi 10 kilometrin sisälle muodostumassa yli 100 voimalan kokonaisuus. Mikäli tarkastelua ulotetaan vielä 20 kilometriin, voimaloiden määrä kasvaa tästä entisestään muun muassa Halmemäen, Hautakankaan ja Harsulehdon tuulivoimahankkeiden seurauksena. Tämän mahdollisesti muodostuvan kokonaisuuden myötä vaikutukset ulottuvat usean maakunnan alueelle usean kymmenen vuoden ajalle.

Arviointiselostuksen mukaan tuulivoimaloiden haittavaikutuksia ympäristöön voidaan lieventää antamalla kaavassa määräyksiä esimerkiksi voimaloiden sijoittelusta tai korkeudesta. Yhteysviranomaisen pitää tätä toimintatapaa erityisen tärkeänä ympäristövaikutusten lieventämiseksi.

5.5.2 Vaikutukset liikenteeseen

Liikennevaikutuksia on kuvattu arviointiselostuksen lisäksi erillisessä saavutettavuusselvityksessä. Yhteysviranomaisen katsoo, että saavutettavuusselvityksessä on hyvin kuvattu kuljetusreittien ongelmakohteet ja parannusehdotukset, sekä se, että tieverkon korjauksiin ja/tai parannuksiin on varauduttava riittävän ajoissa tarvittavien suunnitelmien ja lupien vuoksi.

Liikenteeseen kohdistuvat vaikutukset on arvioitu arviointiselostuksessa merkittävydeltään kohtalaiseksi kielteiseksi. Toteutusvaihtoehtojen välillä ei arvioida olevan juurikaan eroa. Yhteysviranomaisen on samaa mieltä merkittävyysarviosta ja pitää erityisen hyvänä, että saavutettavuusselvitys on tehty tässä vaiheessa suunnittelua. Myös arvioinnin epävarmuustekijöitä on arviointiselostuksessa tunnistettu oikein ja keinoja liikennevaikutusten lieventämiseksi on esitetty hyvin.

5.5.3 Vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta vaikutukset on arvioitu merkittävydeltään vähäiseksi. Yhteysviranomaisen yhtyy tähän näkemykseen.

Kuulemispalautteeseen perustuen yhteysviranomaisen nostaa esille, että arkeologisen kulttuuriperinnön osalta Lapinsalon alueelta on tullut saataville uutta Maanmittauslaitoksen 5-piste laserkeilausaineistoa loppuvuodesta 2024. Lapinsalon tuulivoimahankkeen arviointiselostusta varten tehdyssä arkeologisessa selvityksessä havaittujen lisäksi, hankealueelta on havaittu seitsemän uutta historiallisen ajan työ- ja valmistuspaikkoihin viittaavaa ilmiötä. Kohteet on viety muinaisjäännöksinä muinaisjäännösrekisteriin eikä niitä ole tarkastettu arkeologin toimesta. Kuopion kulttuurihistoriallinen museo tuo esille, että nämä uudet tiedot havaituista mahdollisista muinaisjäännöksissä tulee huomioida jatkossa.

5.5.4 Vaikutukset ilmastoon

Ilmastovaikutusten arviointiin ei ole vakiintuneita tapoja laskelmien esitykseen. Arviointiselostuksen laskelmissa käytetyt lähteet ja kertoimet on kuvattu pääosin hyvin. Arvioinnissa on tehty runsaasti oletuksia, joista kuitenkin vain osaa on avattu tai perusteltu tarkemmin.

Voimalat sijoittuvat osittain ojitetuille suoalueille, joista monet ovat jo kuivatettuja. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että erityisesti turvemaiden maaperäpäästöjen hillintään kiinnitetään huomioita suunnittelun sekä mahdollisen rakentamisen ja tuotannon aikana. Pintakasvillisuuden säilyttäminen mahdollisimman suorialaisena voimalapaikoilla ja maakaapelireiteillä estää hiilen vapautumista maaperästä. Kiinnittämällä huomioita suunnittelualueen vedenpinnan korkeuksiin, voidaan myös ehkäistä orgaanisen aineksen hajoamista ja kasvihuonekaasupäästöjä maaperästä. Laskelma hiilivaraston poistumasta sisältää yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan huomattavia epävarmuuksia, koska laskennassa on oletettu, että hankealueen maaperä on kivennäismaalajeja.

Hankealuetta koskee maakuntakaavan suunnittelumääräys ilmastonmuutoksen hillinnästä ja sopeutumisesta. Selostuksessa on huomioitu hyvin keinot ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Arviointiselostuksessa ei ole esitetty tarkempia arvioita siitä, millä tavoin hanke heikentää tai parantaa ympäristön sopeutumista ilmastonmuutokseen, ja miten suunnittelussa näitä tekijöitä otetaan huomioon. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä myös Ylä-Savon ilmasto-ohjelman tavoitteiden huomioimista jatkosuunnittelussa.

6 Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat sekä arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä ja luvassa

6.1 Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

Ylä-Savon ympäristölautakunta muistuttaa lausunnossaan, että mikäli voimaloiden melu tai väike voi aiheuttaa naapuruussuhdelain (26/1920) mukaista kohtuutonta haittaa naapurustossa, voidaan yksittäiset voimalat vaatia luvitettavaksi myöhemmin ympäristönsuojelulain (527/2014) nojalla.

6.2 Arvioinnin huomioon ottaminen lupamenettelyssä ja luvassa

Hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä arviointiselostus ja tämä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Hankkeesta vastaava voi tarvittaessa pyytää ennen lupa-asian vireille tuloa yhteysviranomaista esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Ajantasaistamisen tarvetta voidaan joutua tarkastelemaan esimerkiksi, jos hanke on muuttunut tai arvioinnista on kulunut pitkä aika.

Lupaviranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä

on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon. Lupalaeissa on lisäksi tarkemmat säännökset ympäristövaikutusten arviointimenettelyn huomioon ottamisesta.

7 Perustellun päätelmän toimittaminen ja siitä tiedottaminen

Yhteysviranomainen toimittaa perustellun päätelmän sekä kopiot arviointiselostuksesta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle.

Perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, vaikutusalueen kunnille, maakunnan liitolle ja muille asianomaisille viranomaisille.

Perusteltu päätelmä annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella YVA-lain 23 §:n mukaisesti. Lisäksi perusteltu päätelmä sekä saadut lausunnot ovat nähtävillä ymparisto.fi-palvelussa osoitteessa: www.ymparisto.fi/kiuruvesilapinsalotuulivoimaYVA.

8 Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on 11 400 euroa.

Yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä perittävä maksu on määritelty hankkeen vaatiman työmäärän mukaisesti (tavanomainen hanke, 14–23 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksuista annetun asetuksen perusteella (asia tullut vireille vuonna 2025).

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Lupa- ja valvontavirastosta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä.

9 Sovelletut säännökset

- Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 19 ja 23 §
- Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 4 §
- Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §
- Valtioneuvoston asetus (794/2024) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025 1 §.

Perustellun päätelmän valmisteluun ovat osallistuneet Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen seuraavat asiantuntijat: limnologi Petri Nieminen, ympäristöylitarkastaja Jutta Mikkonen, luonnonsuojelun ylitarkastaja Arto Saari, alueidenkäytön asiantuntija Laura Puoskari, alueidenkäytön ylitarkastaja Tapio Laakso, liikennejärjestelmäasiantuntija Raimo Kaikkonen sekä johtava ilmastoasiantuntija Tapio Kettunen.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Tiina Heinonen ja ratkaissut ryhmäpäällikkö Elina Venetjoki.

Liitteet

Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus

Jakelu

Lakisääteinen jakelu

Tiedoksi

Lausunnon antajat (sähköisesti)

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihtel: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/21920/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/21920/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Heinonen Tiina 15.01.2026 09:12

Ratkaisija Venetjoki Elina 15.01.2026 09:10